

การห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาลและการบังคับใช้พระราชบัญญัติ

สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7

The Prohibition of Photographing in The Medical Facilities and The Application of Section 7 of National Health Act, B.E. 2550

กษมา ประเสริฐสังข์*

Kasama Prasertsung

Received: July 21, 2019 Revised: October 10, 2019 Accepted: October 24, 2019

บทคัดย่อ (Abstract)

กรณีสถานพยาบาลหลายแห่งได้ตีตประกาศห้ามมิให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงภายในสถานพยาบาล โดยให้เหตุผลว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 7 และมีการตีความว่าเป็นการห้ามมิให้ถ่ายภาพในสถานพยาบาลโดยเด็ดขาด จึงมีข้อพิจารณาว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะสามารถบังคับใช้ในการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาลได้ภายใต้ขอบเขตเพียงใด

จากการศึกษาพบว่าความผิดตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 เป็นความผิดอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล มิได้มุ่งเน้นการกระทำในการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงในสถานพยาบาลโดยเฉพาะ แต่ต้องมีการกระทำอันเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล นอกจากนั้นหากเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะ使人อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง อาจมีความรับผิดทางอาญาในเรื่องหมิ่นประมาท และหากเป็นการละเมิดให้บุคคลอื่นเกิดความเสียหายก็อาจมีความรับผิดในทางแพ่งได้ แต่อย่างไรก็ตามกรณีการถ่ายภาพส่วนตัว หรือถ่ายภาพเพื่อบันทึกข้อมูลสุขภาพของตน หรือกระทำโดยผู้มีอำนาจกระทำการแทน หรือได้รับความยินยอม ย่อมสามารถกระทำได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบทเท่าที่การใช้สิทธิเสรีภาพนี้ไม่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

* อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความ และเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ลดความไม่ไว้วางใจระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และผู้เข้ารับบริการในสถานพยาบาล เพื่อคุ้มครอง สิทธิของผู้ป่วย การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ และไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการกระทำของบุคคล จึงเสนอให้มีการกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการถ่ายภาพในสถานพยาบาล ระบุถึงข้อห้ามและข้อยกเว้นที่สามารถกระทำได้ และอาจกำหนดมาตรการทางกฎหมายในกรณีที่มีการถ่ายภาพหรือบันทึกเสียงเป็นการขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยอาจเทียบเคียงกับมาตรการในการห้ามบันทึกภาพและเสียงในบริเวณศาลและการพิจารณาคดี หรืออาจเพิ่มความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่มีการบันทึกภาพหรือเสียงนั้นเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

คำสำคัญ (Keywords): ห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาล, เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ, พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

Abstract

Many hospitals have imposed the restriction on taking photograph and recording sound within its area. They claim that these actions violate Section 7 of National Health Act, B.E. 2550. This provision is interpreted that it prohibits all sort of photographing in medical facilities. That raised the questions about the broad application of this provision and the scope of individual rights to take photo in medical facilities.

The study found that the offence against the disclosure of personal health information under Section 7 of National Health Act, B.E. 2550 aims to protect individual confidentiality, not to specifically prohibit photographing in the medical facilities. The element of the offence is the disclosure personal health information without the consent of the owner of the information. In addition, the disclosure that imputes anything to the other person before a third person in a manner likely to impair the reputation of such other person or to expose such other person to be hated or scorned, is the committing defamation which have criminal liability. Furthermore, the disclosure that is injurious to reputation or the credit of another results in the liability for tort. However, patients or their agents have the right to take photographs of themselves. This right is protected by the Constitution insofar as the exercise of the right does not affect or endanger the security of the state or

public order or good morals and does not violate the rights or liberties of other persons.

In order to avoid the confusion caused by the broad interpretation of Section 7 of National Health Act, B.E. 2550, develop the trust between public health personnel and service receiver, protect the right of individuals, and protect the performing duty of health profession practitioners, the clear regulations or measures must be made. It should clearly provide that what situations and conditions are prohibited from taking photo or recording sound. On the other hand, if these actions obstruct health personnel in the execution of their duty, there should be a provision to prohibit them, comparing to the regulations of Court of Justice which not allow the photographing and sound recording in court buildings and during trial. The last suggestion, the photographing and sound recording which injure the privacy of another should have the criminal liability.

Keywords: Photographing in Medical Facilities, Personal Health information, National Health Act

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแพร่หลายทั้งการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ชิมด้วยความเป็นธรรม หรือการวิพากษ์วิจารณ์เกินขอบเขตให้บุคคลอื่นเสียหายจนเกิดเป็นข้อพิพาททั้งทางแพ่งและทางอาญา ดังเช่นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาล จากกรณีของผู้ป่วยหรือญาติผู้เข้ารับบริการการได้บันทึกภาพและเสียงในขณะที่บุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติหน้าที่และใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงวิจารณ์การทำงานว่าบุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติไม่เหมาะสมต่อผู้ป่วย หรือไม่ถูกต้องตามหลักวิชาชีพ จนก่อให้เกิดความเสียหาย นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ และผู้เข้ารับการรักษา ตลอดจนญาติของผู้ป่วย (ข่าวไทยพีบีเอส, 2562) สถานพยาบาลหลายแห่งจึงติดประกาศห้ามมิให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงภายในสถานพยาบาล (สปริงนิวส์, 2562) โดยให้เหตุผลว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 7 อันเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา (ข้อมูลจากการลงพื้นที่ที่สำรวจสถานพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2562) และมีผู้ตีความว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการห้ามมิให้มีการถ่ายภาพในสถานพยาบาลโดยเด็ดขาดไม่ว่ากรณีใด (Easyeasydoctorp, 2557) จึงมีข้อพิจารณาว่าการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาลตามบทบัญญัติ

ดังกล่าว จะสามารถบังคับใช้ได้ภายใต้ขอบเขตเพียงใด และการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาลควรมีหลักเกณฑ์อย่างไรเพื่อไม่ให้กระทบสิทธิของผู้ป่วยและเป็นการคุ้มครองการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

มาตรา 49 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้”

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 7 ประกอบมาตรา 49 ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคลในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย เป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นโทษทางอาญา การกระทำความผิดตามมาตรา 7 นี้จึงเป็นความผิดอาญา โดยอาจแยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

(ก) ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล

องค์ประกอบภายนอก

ผู้กระทำ : ผู้ใด

การกระทำ : นำไปเปิดเผย

วัตถุแห่งการกระทำ : ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลซึ่งเป็นความลับส่วนบุคคล

พฤติการณ์ประกอบการกระทำ : ในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย

องค์ประกอบภายใน : เจตนาธรรมดา

คำอธิบาย

“ผู้ใด” ผู้กระทำความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล อาจเป็นบุคคลใดก็ได้ เช่น ผู้ป่วยอาจมีความผิดหากได้เปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยคนอื่น หรือญาติผู้ป่วยอาจมีความผิดโดยเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยหรือบุคคลอื่นโดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอม โดยมีได้จำกัดผู้กระทำความผิดที่จะต้องเป็นผู้ประกอบอาชีพแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาลอย่างความผิดฐานเปิดเผยความลับที่ได้โดยเหตุที่ประกอบอาชีพในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323

“เปิดเผย” หมายถึง เผยให้รู้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) หรือนำไปแจ้งแก่บุคคลอื่น หรือแสดงแก่บุคคลอื่น (คณพล จันทน์หอม, 2562: 200) ซึ่งอาจเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ หรือยืนยันข้อเท็จจริง (คณิต ฌ นคร, 2549: 281) การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลจึงเป็นการเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลให้ผู้อื่นรู้ หรือนำข้อมูลด้านสุขภาพไปแจ้งหรือออกแสดงแก่ผู้อื่นโดยประการใด ๆ อันเป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ หรือยืนยันข้อเท็จจริง เช่น นักข่าวตีพิมพ์ภาพและประวัติการรักษาในการบำบัดยาเสพติดของดารา ก. หรือ นาย ก. ยืนยันข้อเท็จจริงให้นางสาว ค. ฟังว่านาย ข. เป็นหมัน ย่อมเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล

“ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล” พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติฯ มิได้กำหนดนิยามไว้ แต่ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล พ.ศ. 2561 ข้อ 4 ได้ให้นิยามไว้ว่า “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ที่แสดงออกมาในรูปเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียงการบันทึกโดยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏขึ้นในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้และให้รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเปิดเผยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ประกาศกำหนด

นอกจากนั้น ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล พ.ศ. 2561 ข้อ 11 ยังได้กำหนดข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลให้รวมถึงข้อมูลประวัติสุขภาพเฉพาะของบุคคล เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก หมู่เลือด รูปร่าง ลักษณะทั่วไปของร่างกายเกี่ยวกับประวัติการรักษา เช่น เวชทะเบียน บันทึกการรักษา ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ฟิล์มเอกซเรย์ เป็นต้น รวมถึงภาพถ่ายการปฏิบัติงานรักษาพยาบาลผู้ป่วยของบุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อื่นในการรักษาพยาบาล รวมถึงการกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏภาพ เสียงของบุคคลดังกล่าวด้วย

“ในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย” เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ถือเป็นองค์ประกอบภายนอก โดยเกณฑ์ในการพิจารณาว่าน่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายหรือไม่พิจารณาได้จากความคิดธรรมดาของบุคคลทั่วไปในลักษณะเดียวกับผู้กระทำ (เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกา 769/2540 โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 นั้น ไม่ใช่การกระทำโดยแท้ และไม่ใช่เจตนาพิเศษ จึงไม่เกี่ยวกับเจตนา แต่เป็นพฤติการณ์ที่ประกอบการกระทำที่น่าจะเกิดความเสียหายได้ แม้จะไม่เกิดความเสียหายขึ้นจริงก็เป็นองค์ประกอบความผิดที่พิจารณาได้จากความคิดธรรมดาของบุคคลทั่วไปในลักษณะเดียวกับจำเลย) หากวิญญูชนเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพดังกล่าวน่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่รู้ว่าจะเกิดความเสียหาย ผู้กระทำย่อมมีความรับผิดชอบแล้ว (เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์, 2562: 248-252) เป็นเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย (คณิต ฌ นคร, 2549: 280)

ทั้งนี้ ในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายนี้ หมายถึง ความเสียหายในทุกทาง (คณิต ฌ นคร, 2549: 282) และหากมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ใน

ประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย แม้ยังไม่มี ความเสียหายเกิดขึ้น ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว และความเสียหายนั้นอาจเป็นความเสียหายที่มีรูปร่าง เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อศีลธรรม เช่น ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือความเสียหายต่อประชาชน เช่น ความไว้นี้ เชื่อใจในการประกอบธุรกิจ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6654/2550) เช่น นาย ก. เล่าให้นาย ค. ฟังว่า นาย ข. ติดเชื้อไวรัสเอชไอวี ย่อมเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคลใน ประการที่น่าจะทำให้ นาย ข. เสียหาย

(ข) ข้อยกเว้นความผิดในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย

ความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล กำหนดลักษณะการกระทำความผิดไว้ว่าต้องเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอันเป็นความลับส่วนบุคคลใน ประการที่น่าจะทำให้เกิดความเสียหาย แต่หากเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตาม ความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายบัญญัติเฉพาะให้ต้องเปิดเผย เป็นกรณีที่ กฎหมายกำหนดเป็นข้อยกเว้นให้สามารถทำได้

นอกจากนี้ได้มีระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้าน สุขภาพของบุคคล ข้อ 13 ได้กำหนดบุคคลที่จะให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลได้แก่ เจ้าของ ข้อมูล หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทน และตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยการเปิดเผยนั้นจะทำให้เกิด ความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลและผู้ครอบครองข้อมูลไม่ได้

“เจ้าของข้อมูล” หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลด้านสุขภาพ ตามระเบียบ กระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล พ.ศ. 2561 ข้อ 4 ข้อมูลด้านสุขภาพดังกล่าวเป็นของบุคคลใด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิในการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ อันเป็นความลับส่วนบุคคลของตน

“ผู้มีอำนาจกระทำการแทน” จะให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูล ได้แก่

1. ผู้รับมอบอำนาจหรือผู้ได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล
 2. ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นเด็ก หรือผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถตามกรณี แต่หากผู้เยาว์มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์นั้นก่อน
 3. ในกรณีเจ้าของข้อมูลเสียชีวิต สามีหรือภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรหรือ ผู้สืบสันดานตามความเป็นจริง บุตรบุญธรรมตามกฎหมาย บิดาหรือมารดาตามความเป็นจริง
- ทั้งนี้ บุคลากรทางการแพทย์และโรงพยาบาลมิใช่เจ้าของข้อมูล ย่อมไม่อาจให้ความ ยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นความลับส่วนบุคคลของคนไข้ได้

(ค) ความผิดอันยอมความได้

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 49 วรรคสอง ระบุให้ความผิดฐาน เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์

ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

(ง) การขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล

ความตอนท้ายตามมาตรา 7 ได้วางหลักเกณฑ์ในการขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลว่า “ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

อย่างไรก็ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล พ.ศ. 2561 ข้อ 15 ได้ให้อำนาจแก่ ศาล พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจ คณะกรรมการ คณะกรรมกร คณะอนุกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีกฎหมาย ในการเรียกเอกสารข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือผู้มีอำนาจกระทำการ แต่ต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่เป็นการนำข้อมูลไปใช้ในทางให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลหรือทายาท และตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขฯ ข้อ 14 ยังได้ให้อำนาจแก่ผู้มีอำนาจกระทำการแทนเจ้าของข้อมูลในการขอให้เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่นได้ ในกรณีเป็นผู้รับมอบอำนาจหรือผู้ได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นเด็กหรือผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ เป็นผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทน ส่วนในกรณีเจ้าของข้อมูลเสียชีวิต ให้สามีหรือภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรหรือผู้สืบสันดานตามความเป็นจริง บุตรบุญธรรมตามกฎหมาย บิดาหรือมารดาตามความเป็นจริง เป็นผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทน

วิเคราะห์ความรับผิดของการถ่ายภาพในสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 7

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 แล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้กระทำจะมีความรับผิดต่อเมื่อได้นำข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่นไปเปิดเผยโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย และต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นเมื่อเป็นกฎหมายที่มีโทษจำคุกและโทษปรับอันเป็นโทษทางอาญา ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน (เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์, 2562: 3) จึงต้องตีความในการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดตามหลักกฎหมายอาญา การถ่ายภาพในสถานพยาบาลจึงมีข้อพิจารณาตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 หลายประการ ดังนี้

1) บุคคลที่จะเป็นผู้เสียหายในการกระทำความผิดตามมาตรา 7 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความรับผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 นี้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์คุ้มครองหรือคุ้มครองทางกฎหมาย คือ การคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพอันเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ที่เป็น

เจ้าของสามารถสละความคุ้มครองได้ เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (*Individualrechtsgut*) (คณิต ณ นคร, 2554: 151) ดังนั้น บุคคลที่เป็นผู้เสียหายตามมาตรา 7 นี้ จึงหมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลด้านสุขภาพเท่านั้น

กรณีมีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงบุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อื่นในขณะรักษาพยาบาลผู้ป่วยอันเป็นข้อมูลด้านสุขภาพ มีข้อพิจารณาว่าความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามมาตรา 7 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วย โดยมีได้มุ่งคุ้มครองการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ ดังนั้น แม้มีการถ่ายภาพของบุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อื่นขณะกำลังรักษาผู้ป่วยและนำข้อมูลไปเปิดเผย อันอาจเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ แต่บุคคลที่จะเป็นผู้เสียหาย คือ เจ้าของข้อมูลด้านสุขภาพ อันหมายถึงผู้ป่วยเท่านั้น บุคลากรทางการแพทย์หรือโรงพยาบาลที่ปรากฏในรูปถ่ายมิใช่เจ้าของข้อมูล ย่อมมิใช่ผู้เสียหายตามมาตรา 7

2) ภาพถ่ายหรือการบันทึกภาพและเสียงในสถานพยาบาลจะถือเป็นข้อมูลด้านสุขภาพในกรณีใด ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่ถูกบันทึกนั้นถือเป็นข้อมูลด้านสุขภาพหรือไม่ หากเป็นการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงที่ทำให้ปรากฏข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ย่อมเป็นข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองและจัดการข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ข้อ 4 ประกอบข้อ 11 เช่น การถ่ายภาพผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ การถ่ายภาพจากฟิล์มเอกซเรย์ การบันทึกภาพและเสียงขณะที่แพทย์ทำการรักษาพยาบาล

หากเป็นการถ่ายภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เช่น ผู้ป่วยถ่ายภาพตนเองขณะรอรับการตรวจรักษา ถ่ายภาพสถานที่ในโรงพยาบาลโดยไม่ปรากฏข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยย่อมไม่ถือเป็นข้อมูลด้านสุขภาพ อันเป็นการกระทำที่ขาดองค์ประกอบภายนอกตามมาตรา 7

3) องค์ประกอบความรับผิดที่สำคัญในความผิดฐานเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพนี้ ต้องมีการกระทำความผิดอันเป็นการ “เปิดเผย” ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น กรณีที่มีการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพและเสียงอันเป็นข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่น แต่มิได้นำไปเปิดเผยย่อมขาดองค์ประกอบความรับผิดในส่วนของการกระทำ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 7 เช่น บุตรถ่ายภาพบันทึกการรักษาของบิดาเก็บไว้ส่วนตัวเพื่อเป็นข้อมูลการรักษา หรือบิดาถ่ายรูปบุตรทารกขณะอยู่ในห้องเด็กแรกเกิด ดังนั้น การถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงในสถานพยาบาล จึงไม่ใช่องค์ประกอบภายนอกที่ทำให้ผู้ถ่ายภาพมีความรับผิดตามมาตรา 7 ตามที่ได้มีประกาศไว้ในสถานพยาบาล แต่สาระสำคัญคือ ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลในประการที่น่าจะเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลด้านสุขภาพนั้น

ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล แต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ป่วยหรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือผู้มีอำนาจกระทำแทน ไม่ว่ากรณีใดย่อมไม่มีความผิดตามหลักเกณฑ์ที่ได้ยกเว้นไว้ในกรณีการเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความ

ประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง เช่น ญาติถ่ายภาพผู้ป่วยโดยมีการปรากฏข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย และมีการส่งต่อ หรือเผยแพร่ภาพนั้น หากผู้ป่วยหรือผู้มีอำนาจในการทำการแทนให้ความยินยอม การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวย่อมไม่เป็นความผิด

ดังนั้น ตามหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมายอาญาโดยเคร่งครัดแล้ว การตีความว่าการถ่ายภาพในสถานพยาบาลเป็นความผิดอาญาและห้ามมิให้มีการถ่ายภาพในสถานพยาบาลโดยเด็ดขาดจึงเป็นการตีความที่ไม่ถูกต้อง

กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาล

การถ่ายภาพหรือการบันทึกภาพและเสียงในสถานพยาบาลไม่ใช่การกระทำอันเป็นองค์ประกอบของความผิด แต่ความรับผิดของบุคคลที่อาจเกิดขึ้นจากการถ่ายภาพในสถานพยาบาลนั้นต้องมีการกระทำอย่างอื่นประกอบ เช่น ถ่ายภาพอันเป็นข้อมูลด้านสุขภาพและนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่นโดยประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายก็อาจมีความรับผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 หรือกรณีมีการบันทึกภาพและเสียงขณะแพทย์กำลังทำการตรวจรักษาพร้อมข้อความหมิ่นประมาทลงสื่อสังคมออนไลน์ หรือกระทำโดยประการใดให้บุคคลอื่นเกิดความเสียหายก็อาจมีความรับผิดทางอาญาและแพ่งตามกฎหมายอื่นได้

1) ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

หากมีการส่งต่อภาพหรือข้อความอันเป็นการใส่ความผู้อื่น คือ การพูดจาหาเหตุร้าย หรือกล่าวให้ร้ายผู้อื่นได้รับความเสียหายโดยการยืนยันข้อเท็จจริงต่อบุคคลที่สาม (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2562: 515-520) โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียงหรือถูกดูหมิ่น เกลียดชัง เช่น นางสาว ข.เป็นผู้ป่วยโรคเอดส์ นาย ก. จึงเล่าให้นาย ค. ฟังว่านางสาว ข. เป็นเอดส์ ต้องไปหาหมอรับยาต้านทุกเดือน นอกจากเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับด้านสุขภาพแล้ว ก็อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ด้วย และหากมีการโพสภาพหรือข้อความหมิ่นประมาทลงสื่อออนไลน์อันเป็นการป่าวประกาศ ก็จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ได้ เช่น กรณีโพสภาพหรือข้อความลงสื่อสังคมออนไลน์ว่าแพทย์ ก. ใจทรามไม่ดูแลผู้ป่วยปล่อยให้คนไข้นอนตายมาหลายคน นอกจากนั้นการหมิ่นประมาทผู้ตายเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังก็อาจผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 327 ได้ เช่นนาย ก. เล่าให้นายค. ฟังว่านาย ข. ตายเนื่องจากสำส่อนจนป่วยเป็นโรคเอดส์ตาย เป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม หรือในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาล หรือในการประชุม ย่อมไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 329

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

หากมีการโพสต์ข้อมูลที่เป็นเท็จ บิดเบือนหรือปลอมเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อาจเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดตามมาตรา 14 (1) นี้ต้องมีใช้การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นหากเป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อความเท็จอันมีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่นในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังแล้วย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อีก

3) ความรับผิดในเรื่องละเมิด และการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดในเรื่องละเมิดอันเป็นความรับผิดในทางแพ่งตามมาตรา 420 เป็นกรณีที่ผู้กระทำจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้บุคคลอื่นเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนี้มีแนวคิดว่าจะอาจตีความได้อย่างกว้างรวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลด้วย (กุลพล พลวัน, 2562) อย่างกรณีการถ่ายภาพในสถานพยาบาลนั้น หากเป็นการถ่ายภาพติดบุคคลอื่นโดยที่บุคคลนั้นไม่ยินยอมก็อาจเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล (บุญญรัตน์ โชคบัณฑิตชัย, 2558: 17-18) โดยถือว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธิอย่างอื่น (ศันท์กรณ โสคติพันธุ์, 2554: 86-94) อันมีความรับผิดในเรื่องละเมิดได้

ส่วนการกระทำละเมิดโดยการกล่าวไขข่าวแพร่หลายตามมาตรา 423 ต้องเป็นการกล่าวหรือไขข่าวที่ฝ่าฝืนต่อความจริง หากมีการถ่ายภาพในสถานพยาบาลและโพสต์ข้อความโดยมีการกล่าวที่ฝ่าฝืนต่อความจริง เช่น นาย ก. โพสต์ข้อความลงสื่อออนไลน์ว่านายแพทย์ ข.มัวแต่นั่งเล่นโทรศัพท์ไม่สนใจรักษาคนไข้ ซึ่งแท้จริงแล้วนายแพทย์ ข. กำลังปรึกษากับแพทย์เฉพาะทางอื่นในการรักษาคนไข้ เช่นนี้ย่อมเป็นการกล่าวไขข่าวแพร่หลายที่ฝ่าฝืนต่อความจริงอันเป็นความรับผิดในทางแพ่ง

การห้ามถ่ายภาพในบริเวณศาลและห้องพิจารณาคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ให้อำนาจแก่ศาลในการออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็น เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว หากผู้ใดขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลในการรักษาความเรียบร้อยนี้ หรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 31 ศาลอาจไล่ออกจากบริเวณศาล หรือสั่งให้ลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับได้

เนื่องจากการบันทึกภาพและเสียงในบริเวณศาลและห้องพิจารณาคดีอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อคู่ความ ผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคคลอื่น และอาจก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อยใน

บริเวณศาล ศาลจึงได้กำหนดมาตรการในการใช้อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงในบริเวณศาลและห้องพิจารณาคดี โดยห้ามมิให้มีการใช้อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงขณะอยู่ในห้องพิจารณาคดีโดยเด็ดขาด ห้ามบันทึกภาพหรือเสียงในระหว่างพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ห้ามมิให้มีการถ่ายภาพเอกสาร หลักฐาน พยานวัตถุในสำนวนคดีของศาล รวมถึงมีการห้ามมิให้มีการถ่ายภาพ บันทึกภาพหรือเสียงหรือการกระทำในทำนองอื่นใดแม้ในขณะที่ไม่มีการพิจารณาคดี เว้นแต่จะได้รับอนุญาต และหากมีการฝ่าฝืนข้อกำหนดเหล่านี้ ถือเป็นการประพฤติตนไม่เรียบร้อย อาจเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ (ประกาศศาลจังหวัดพิษณุโลก, 2562: 1)

บทสรุป (Conclusion)

จากกรณีที่สถานพยาบาลหลายแห่งได้มีการออกประกาศในการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาล ในลักษณะที่เป็นการห้ามเด็ดขาด ไม่อนุญาตให้มีการถ่ายภาพในสถานพยาบาลได้ โดยอ้างว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 7 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบทางอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มิใช่ความผิดที่มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดในการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพและเสียงในสถานพยาบาล แต่ต้องมีการกระทำอื่นประกอบจึงจะเป็นความผิด เช่น ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลสุขภาพ หรือมีการใส่ความต่อบุคคลอื่นอันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท หรืออาจมีความรับผิดชอบทางแพ่งได้หากเป็นการละเมิดให้บุคคลอื่นเกิดความเสียหาย แต่หากเป็นกรณีการถ่ายภาพส่วนตัว หรือบันทึกข้อมูลสุขภาพของตน หรือเป็นการกระทำโดยผู้มีอำนาจกระทำการแทน หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล อันไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น ย่อมไม่มีความรับผิดแต่อย่างใด

เมื่อไม่มีการห้ามหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพในการถ่ายภาพในสถานพยาบาลตามกฎหมายแล้ว บุคคลจึงมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำการได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิเสรีภาพนี้ไม่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 ววรรค 1 ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความกรณีการห้ามถ่ายภาพในสถานพยาบาล จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรมีการกำหนดมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการถ่ายภาพในสถานพยาบาล ระบุถึงกรณีข้อห้ามและข้อยกเว้นที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ลดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และผู้เข้ารับบริการในสถานพยาบาล และเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วย และคุ้มครองการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพในการกระทำของบุคคล

2) หากการถ่ายภาพหรือการบันทึกภาพและเสียงขณะบุคลากรทางการแพทย์กำลังปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่ทำการรักษาเป็นการขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ก็ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายโดยระบุถึงข้อห้ามในกรณีที่การถ่ายภาพนั้นเป็นการขัดขวางการปฏิบัติงาน

ของบุคลากรทางการแพทย์ โดยอาจเทียบเคียงกับมาตรการในการห้ามบันทึกภาพและเสียงในบริเวณศาลและการพิจารณาคดี และข้อยกเว้นที่สามารถกระทำได้ ในกรณีที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น

3) เสนอแนะให้มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในการห้ามถ่ายหรือบันทึกภาพและเสียงที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในที่สาธารณะอันเป็นการทั่วไป โดยอาจจะไม่จำเป็นต้องเจาะจงเฉพาะในสถานพยาบาล

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลพล พลวัน. (2562). สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวกับการคุ้มครองตามกฎหมายไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.stat.go.th/บทความลงเว็บ/บทที่%2016.htm> .
- เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์. (2562). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ข่าวไทยพีบีเอส. (2562). หมอแจ้งความ "ญาติคนไข้" ถ่ายรูปหน้าห้องฉุกเฉินโพสต์ด่ารักษารักษา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://news.thaipbs.or.th/content/284049>.
- คณพล จันทน์หอม. (2562). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2549). กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2554). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- บุญญรัตน์ โชคบัณฑิตชัย. (2558). กฎหมายสื่อสารมวลชน การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และชื่อเสียงเกียรติคุณ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รู้ทันหมอ By Dr.P. (2562). “ถ่ายรูปใน รพ.” ผิดกฎหมาย หรือ แค่อ้างห้าม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/easyeasydoctorp/posts/843314239025215>.
- ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์. (2554). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ศาลจังหวัดพิษณุโลก. (2562). ประกาศศาลจังหวัดพิษณุโลก เรื่องมาตรการในการใช้อุปกรณ์บันทึกภาพหรือเสียงในบริเวณศาลและในห้องพิจารณาคดี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://pslc.coj.go.th/th/file/get/file/201905025738531e28232a4c3ef71c47ee9c412113635.pdf>.
- สปริงนิวส์. (2562). “ถ่ายรูป-คลิป” ในรพ.“ผิดกฎหมาย” นะจะบอกให้. [ออนไลน์], แหล่งที่มา <https://www.springnews.co.th/truth/465505>.
- สรัฐ กิติ ศุภการ. (2562). กฎหมายอาญา หลักและคำพิพากษา. ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.